

*School for Teachers
Училище за учители*

LET'S CATCH THE GOLD FISH! МЕСТА ЗА УЧЕНЕ

Вяра Гунева

Профилирана математическа гимназия „Баба Тонка“ – Русе

Резюме. Авторът представя резултатите от изследване, което регистрира отношението и нагласите на учениците към културните институти – художествена галерия и музей. Анкетирани са четири класа: два класа ученици от основно училище в Шефилд (Stradbroke School – Sheffield, UK) и 2 класа от ОУ „Иван Вазов“ – Русе. Оценени са предпочитанията на учениците за посещение на музей или галерия в компанията на връстници, учители или родители. Дадени са насоки за развиване на ново отношение към културните институти, за превръщането им в предпочитано интелектуално, емоционално и духовно пространство.

Keywords: students, cultural institutes, art gallery, museum, attitude,

Въведение. Метафората за златната рибка е вдъхновяваща в контекста на съвременните тенденции в образованието не само в Европа, но и в целия свят. При проучване на учебното съдържание на основните училища във Великобритания ще ни направи впечатление, че заниманията с подрастващите (10 – 14 год.) са съобразени с необходимостта им от партньорство с възрастните. Родителският авторитет (със съпътстващата грижа и нежност) неусетно се заменя с авторитета на учителя. Този деликатен преход се осъществява, като се осигури възможността най-предпочитаните детски дейности да се преживяват извън дома, по време на учебния процес. Ако в България приемем основното образование за етап, в който не просто се развива грамотност, но учениците трябва най-вече да се мотивират за *ученето*, то бихме постигнали стандарта на образователните лидери – Великобритания, Холандия и др. Експлоатирането на нови физически пространства се счита за особено стимулиращо образователните резултати средство, особено при ученици на възраст 10 – 14 год. Педагогът Сам Келеер описва как един следобед, в който учениците извършват дейности, на които се наслаждават (като риболов и катерене), може да подобри техните резултати по всички предмети. Естествено, в тези занимания на открито е вграден и материал, заложен в учебното съдържание по природни науки или математика. Докладът от кръглата маса, проведена с тема „Класната стая на XXI век: къде са най-добрите места за учене?“, обобщава:

– ученето не трябва да е ограничено в класната стая – то може да се случи навсякъде;

– страхът на училищата от инспектората по образование в Англия (Ofsted – the Office for Standards in Education) може да попречи на експериментирането;

– изисква се силно водачество, за да се помогне на училищата да се реновират;

– водачите не трябва да се страхуват от поемането на ерудирани рискове.

Изложение. Анкета, проведена през 2014 г., регистрира отношението и нагласите на учениците към културните институти – художествена галерия и музей. Анкетирани са четири класа: два класа ученици от основно училище в Шефилд (Stradbroke School – Sheffield, UK) и 2 класа от ОУ „Иван Вазов“ – Русе, на възраст 11 год. Анкетирането в Шефилд се осъществи с помощта на Фил Бъджел – главен образователен консултант в Education Leadership.co.uk и бивш образователен експерт към градския съвет на Шефилд. От 2005 г. г-н Бъджел е чест гост преподавател в МГ „Баба Тонка“ – Русе, като основно консултира дванадесетокласници, избрали да продължат висшето си образование във Великобритания.

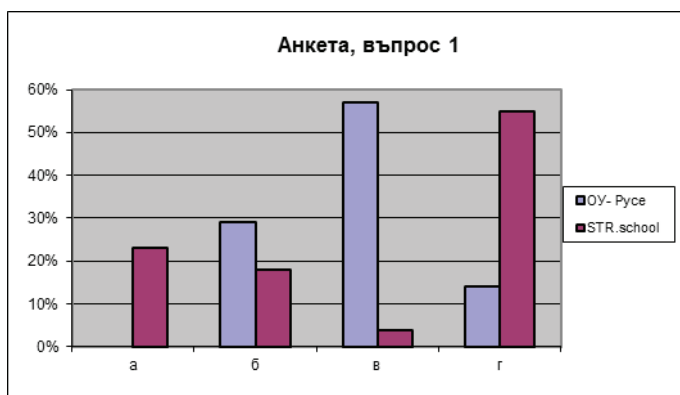
Градовете са подбрани по следните критерии: да имат местни музеи и художествени галерии; да не са в пряка близост до столици; да са в България и в страна с развита музейна педагогика.

Целта на анкетата е да отрази:

– предпочитанията на учениците на възраст 10 – 14 год. за учене във и извън училище; съществува ли приемане на музея и галерията като алтернативно пространство за забавление и учене;

– какви са нуждите на децата в тази възраст;

– предпочитанията на учениците с кого и как да прекарват свободното си време.

Какво е музеят?

а) скучно място

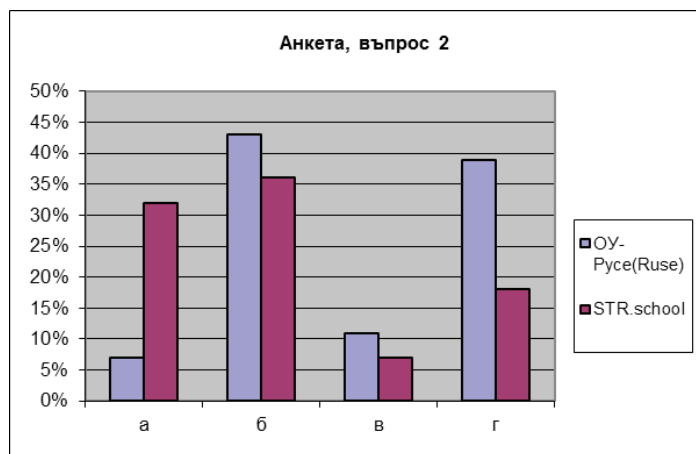
б) колекция от спомени

в) важна обществена институция

г) място за учене и забавление

Фигура 1

На фигура 1 се вижда, че за повече от 20 % от анкетираните ученици в Шефилд музеят е място, на което те не се забавляват и определят като скучно. В причините за тяхното мнение трябва да изключим, че тези ученици не познават музейнообразователните програми (повечето са отговорили, че са чести посетители), следователно приемаме, че все още няма подходящи атракции за техния тип възприятия. Още повече че през последните 10 години в Англия се развиват поредица проекти, като „Вдъхновяващо учене за всички“, които насърчават образователните и развлекателните програми в музеи, галерии, библиотеки. В България не съществува толкова устойчива програма, която да ангажира детето, не се предлагат работни листове при посещение, рядкост са и работилниците в музеи и галерии и въпреки това българският ученик не посочва музея като скучно място. Около 60 % от българските ученици изразяват мнение, че това е важна обществена институция. Бихме предположили, че това сочи реална отдалеченост и учениците не припознават музеите и галериите като пространства, в които могат да прекарват свободното си време. Тези институции се приемат като територия на „възрастните“. За разлика от българските ученици около 55 % от връстниците им в Шефилд определят музея като място за учене и забавление. За повече от половината анкетирани във Великобритания преживяванията, които са имали в културните институции, могат да бъдат съчетание между образование и удоволствие.

Колко пъти годишно посещавам музей или галерия?
а) един
б) два до три пъти
в) само при откриване на нова експозиция
г) повече от три пъти

Фигура 2

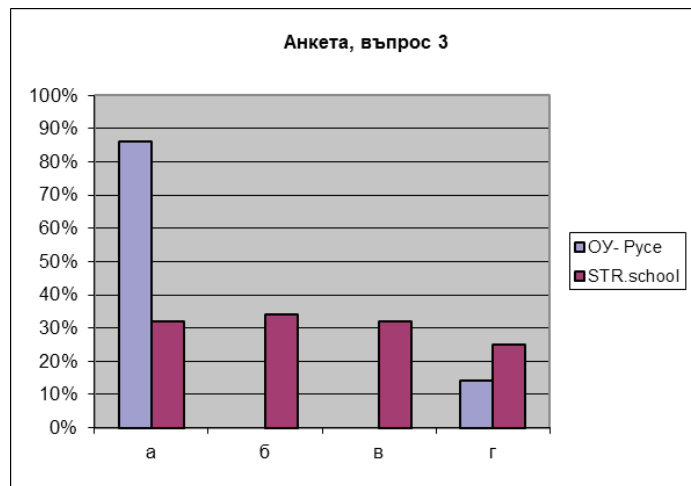
За да се установи причината учениците да определят едно място за забавно, интригуващо или за скучно, трябва да се установи честотата на посещенията им. Мненията могат да се градят върху познание или точно обратното

– просто върху абсолютно непознаване на обекти от реалността. При децата на тази възраст лесно може да се чуе определението „Много глупаво!“ или „Скучно!“ за дейности, които никога не са преживели.

Освен това трябва да се има предвид, че дори възрастните посетители градят отношение и мнение според моментното си емоционално състояние. За да се анализира фигура 1, трябва да се обърне внимание дали инцидентно, или редовно е посещението на учениците в културните институти. Както се вижда от фигура 2, около 32 % от учениците от Шефилд сочат, че им се случва средно един път годишно да посетят музей или галерия. Можем да приемем, че част от учениците, които са дали този отговор, се покриват с онези, посочили във фигура 1, че е „скучно място“.

Изненадващи са отговорите на около 43% от българските ученици, които сочат, че от 2 до 3 пъти годишно посещават музеи и галерии, а 39% определят посещенията си за по-чести от 3 пъти в годината. Това прави висок процент посетителски интерес за България – около 80%, сравнен с Англия, който е около 66 %.

Задаваме си въпроса: защо само 14% от българските ученици намират музеите и галериите за места, на които могат да учат, забавлявайки се, или да се забавляват, докато учат? Честите им посещения не създават ли нагласа у тях за припознаване на едно трето пространство (между училището и дома) за игра със съученици и приятели, за общи познавателни преживявания с родителите? Тези резултати могат да се обяснят отчасти, като се регистрират очакванията на учениците (фигура 3).

За да ми бъде интересно в музеите и галериите, очаквам да има повече:

- а) аттракции*
- б) лакомства*
- в) материали за игра*
- г) време, което да споделя с родителите си*

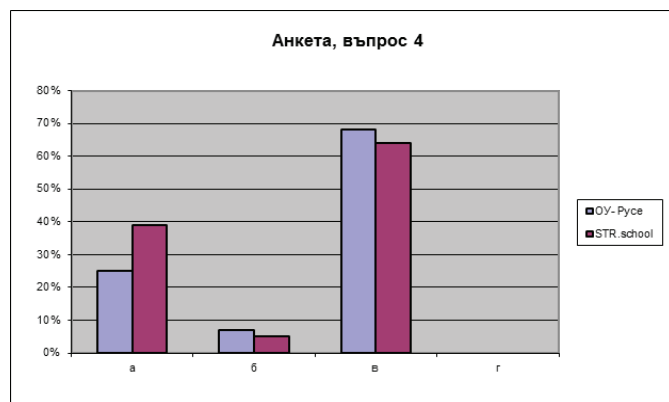
Фигура 3

На този въпрос голяма част от анкетираните ученици са посочили повече от една алтернатива.

Ниският процент при припознаване на музея като пространство за учене и игра за детето в България се обяснява с неразвитите аниматорски програми и атракции. С въпрос 3 се регистрират нуждите на учениците на тази възраст. Около 86 % от българските ученици сочат, че очакват в музеите да има атракции, а останалите 14% биха желали това да бъде времето, в което реализират преживявания с родителите си. Изключително важна би се оказала подобна статистика, защото точно това е времето, в което тийнейджърите се опитват да се отделят от зависимостта си от родителите. Някои могат да го направят, но други все още не са готови да заменят грижата и безрезервната обич с приятелското присъствие.

Предвид особеностите на тази психофизическа зависимост музейните педагози в САЩ и Западна Европа развиват два основни типа образователни инструменти – едните са съобразени със семейните посещения (“Q and A” card – Family guide), където се акцентира на удоволствието на детето да преживява с родителя откривателство (през почивните дни). Другите програми са интерактивни, в които учениците могат да развиват и демонстрират своите културни компетентности. Те са определени от социалната функция на музеите.

При английските ученици се забелязва едно почти еднакво процентно разпределение на всички посочени алтернативи за стимулиране на посетителския интерес. Най-любопитен е процентът (общо 35%), който сочи, че очакванията им са свързани с консумирането на лакомства в музеите и галериите. В същата анкета, проведена само една година по-рано в Русе (през 2013 г.) в ОУ „Ив. Вазов“ с ученици на същата възраст, лакомствата бяха посочени като основен стимул музеите да са желани места за посещение. Само една година по-късно (2014 г.) българските ученици не очакват културните институти да изглеждат като „сладкарници“. Макар да е установено и въведено като тонизиращо средство (лимонада в детския образователен пакет) в музея „Ван Гог“ в Амстердам, това не е обичайна практика за стимулиране познавателния интерес.

Фигура 4

Предпочитам да посещавам галериите или музеите с:

- а) родител*
- б) учител*
- в) съученици или приятели*

На фигура 4 са обобщени предпочитанията на учениците за споделени преживявания при посещението в музей или художествена галерия. Забелязват се почти еднакви предпочитания при българските и при английските ученици.

Най-голям процент (65 – 68%) предпочитат да посещават музеите и галериите в компанията на приятели и съученици. Трябва да се отбележи, че анкетиранияте са посочили повече от една алтернатива. Често в отговорите им е отбелязана най-предпочетена комбинация – а) и в). Между 6 и 8 % са учениците, които желаят да посетят културен институт с учител (най-нисък процент). Интересен факт е, че след интервюта на същите ученици от българското училище се оказва, че посещенията им в музей или художествена галерия се изчерпват с планираните от учителя по изкуство или история по време на учебната година. Някои ученици признават факта, че до момента не им се е случвало, дори при екскурзия в друг град или чужбина с родителите, да посетят музей. (След лекция в Етнографския музей в Русе, 2014 г., момченце от пети клас сподели, че за първи път посещава музей и е изключително впечатлено. Попита кога ще бъде следващото посещение и че ще доведе и родителите си да разгледат сбирката.)

Заклучение. Предпочитанията на учениците за посещение на музей или галерия в компанията на връстници или родители могат да определят цялостната стратегия при бъдещо развитие на дидактически инструменти. Те трябва да са ориентирани към посещения, които не включват активната роля на учител. За да се развие ново отношение към културните институти в България, е необходимо да се остави детето само да открива обектите на познавателния си интерес. В това отношение фронталните беседи трябва задължително да се заменят с игровия подход, да се развият работни листове, при които детето може да определя собствения си ритъм на концентрация и почивка. Да се превърне *музеят* в предпочитано интелектуално, емоционално и духовно пространство, е въпрос на подмяна на неефективната директна дидактика с хуманитарния подход.

Свидетелство за ефективен резултат от учене в извънучилищна среда може да бъде по-долу илюстрираният урок на езерото. На сайта на Stradbroke School – Sheffield, UK, е документиран един от най-вдъхновяващите уроци през учебната година. Почти уловили златната рибка, ученици и учители изграждат връзка помежду си, която по-скоро сакрализира *ученето* като процес и го приближава до мистичните инициации от древността. Този характер на ученето би вдъхновил всеки подрастващ. Развитие и съизмерване с връстници сред природата, прилагане на практически умения, използване на академични знания в реална среда – всички подходи стимулират ново отношение към ученето и определят по-високите образователни резултати.

NOTES / БЕЛЕЖКИ

1. Hein, George E. Museums: Places of Learning (Professional Practice Series)
2. <http://www.theguardian.com/teacher-network/2013/may/14/best-places-for-learning-21st-century-classroom>
3. <http://www.stradbrokeprimary.uk/>

Приложение 1.

Две илюстрации на ученици от училището, в което е проведена анкетата в Шефилд, Великобритания.

LET'S CATCH THE GOLD FISH! PLACES FOR STUDYING

Abstract. The author presents the results of a study that measures the attitudes of students towards cultural institutes – Art Gallery and Museum. Four classes are questioned – two classes of students from elementary school in Sheffield, England (Stradbroke School – Sheffield, UK) and two classes from “Ivan Vazov” Elementary School in Ruse, Bulgaria. The preferences of students to visit the museum or gallery in the company of peers, teachers or parents are measured. Guide lines on developing new attitude towards cultural institutes for turning them in a favorite intellectual, emotional and spiritual space are given.

✉ **Ms. Viara Guneva**
“Baba Tonka” High School of Mathematics
18, Ivan Vazov St.
Ruse, Bulgaria
E-mail: direktor@mg-babatonka.bg